

УДК 502.171

Машкова О.В.,
кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-економічної географії
Херсонський державний університет

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ У ЗАКЛАДАХ РОЗМІЩЕННЯ СЕЗОННОГО ТИПУ НА ПРИКЛАДІ ФОП «КОРАЛ» (М. ГОЛА ПРИСТАНЬ)

У статті узагальнено особливості раціонального використання природних ресурсів у сезонних закладах розміщення на прикладі ФОП «Корал», м. Гола Пристань. У статті розглянуто види сезонних закладів розміщення, проведено аналіз внутрішнього середовища ФОП «Корал», систематизовано міжнародний досвід екологічної сертифікації в закладах розміщення. Стаття містить розробку сучасної концепції щодо раціонального використання природних ресурсів на підприємствах ФОП «Корал».

Ключові слова: заклад розміщення сезонного типу, раціональне використання природних ресурсів, екологічна сертифікація, програма екологічної сертифікації «Зелений ключ», ФОП «Корал» (м. Гола Пристань).

В статье обобщены особенности рационального использования природных ресурсов в сезонных заведениях размещения на примере ФОП «Коралл», г. Голая Пристань. В статье рассмотрены виды сезонных средств размещения, проведен анализ внутренней среды ФОП «Коралл», систематизирован международный опыт экологической сертификации в средствах размещения. Статья содержит разработку современной концепции по рациональному использованию природных ресурсов на предприятиях ФОП «Коралл».

Ключевые слова: средство размещения сезонного типа, рациональное использование природных ресурсов, экологическая сертификация, программа экологической сертификации «Зеленый ключ», ФОП «Коралл» (г. Голая Пристань).

Mashkova O.V. RATIONAL USE OF NATURAL RESOURCES IN THE INSTITUTIONS OF THE SEASONAL TYPE ACCOMMODATION ON THE EXAMPLE OF PRIVATE ENTREPRENEUR «CORAL» (C. HOLA PRYSTAN)

The article generalizes the peculiarities of rational use of natural resources in the seasonal accommodation establishments on the example of private entrepreneur (PE) «Coral», c. Hola Prystan. The article deals with the types of seasonal accommodation facilities, there is conducted an analysis of the internal environment of the PE «Coral», systematized the international experience of environmental certification in the accommodation establishments. The article contains the development of a modern concept on the rational use of natural resources at the enterprises of the PE "Coral".

Key words: seasonal type accommodation facilities, rational use of natural resources, ecological certification, ecological certification programme «Green Key», private entrepreneur «Coral» (c. Hola Prystan).

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах, щоб вирізнитись із множини і забезпечити успішне функціонування власного закладу розміщення в умовах ринкових відносин необхідно постійно шукати шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності, вдосконалювати управління підприємством.

Останнім часом в усьому світі все більшу популярність завойовують екологічні готелі (екоготелі) як інноваційна концепція гостинності, яка передбачає дбайливе ставлення до природних ресурсів та навколишнього середо-

вища, де немає безвідповідального марнотратства води та електроенергії [8]. А тому тема дослідження є досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей організації та підвищення ефективності роботи закладів розміщення в Україні присвячені наукові праці таких вчених, як: В.К. Бабарицька, Л.П. Дядечко, Н.В. Корж, І.В. Левицька, І.Ю. Ляпіна, О.Ю. Малиновська, М.П. Мальська, Л.І. Нечаюк, Н.В. Онищук, І.Г. Пандяк, П.Р. Пуцентейло, Х.Й. Роглев, Т.Г. Сокол, Н.О. Телеш та ін. [1; 6; 7; 14; 15].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей раціонального використання природних ресурсів у сезонних закладах розміщення (далі – ЗР) на прикладі ФОП «Корал», м. Гола Пристань для створення конкурентоспроможного та високоефективного підприємства, здатного задовольнити широкі потреби споживачів. Для досягнення мети нами вирішувались наступні завдання: аналіз видів сезонних закладів розміщення, внутрішнього середовища ФОП «Корал», узагальнення міжнародного досвіду екологічної сертифікації в ЗР як дієвого механізму підвищення ефективності його функціонування; розробка сучасної концепції щодо раціонального використання природних ресурсів на підприємствах ФОП «Корал».

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ДСТУ 4527: 2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення» до закладів розміщення сезонного типу в Україні відносять: базу відпочинку, туристичну базу, туристичний комплекс (інколи), бунгало, кемпінг, дитячий табір, табір праці та відпочинку [4].

Станом на 2018 рік ФОП «КОРАЛ» включає готельний комплекс «Імперія» (с. Залізний Порт) і 7 баз відпочинку: «Мрія» (с. Залізний Порт), «Біла Акація», «Веселка», «Каштан», «Перлина», «Риф», «Троянда» (с. Більшовик). У 2012 році також було збудовано туристичний комплекс «Фрегат» у с. Більшовик Херсонської області. Підприємство надає різноманітні умови проживання. Можна обрати або бюджетні номери, а саме – дерев'яні будиночки зі спальнею та кухнею (туалет і душ знаходяться на території). Є будиночки з власним санвузлом, кондиціонером [2].

Але більшість будиночків є матеріально і морально застарілими. Ми пропонуємо ФОП «Корал» приєднатись до так званого «зеленого будівництва» й екологічної сертифікації. А для цього коротко узагальнимо міжнародний досвід екологічної сертифікації в закладах розміщення як дієвого механізму підвищення ефективності його функціонування.

Перші будівлі, побудовані з використанням екологічно чистих матеріалів та технологій, з'явилися у 70-х роках ХХ століття у США. Вже у 90-х роках ХХ століття були розроблені

перші «зелені» будівельні стандарти (британський BREEAM та американський LEED), які заклали основу нового напрямку в будівництві. У 2002 році була створена Всесвітня рада з екологічного будівництва WGBC (World Green Building Council). За допомогою такої організації можна було вплинути на міжнародний ринок нерухомості, впровадити в будівництво екологічну систему оцінки будівель та розробити спеціальні освітні програми сприяння розвитку ідей екологічного будівництва в усьому світі. На даний час до складу WGBC входить більше 90 рад, які працюють в різних країнах, зокрема і в Україні з 2012 року [8].

У різних країнах світу на сьогоднішній день існує багато незалежних систем сертифікації: BREEAM, Green Globe (Великобританія); DGNB, Pearl Rating System for Estidama; Touristik Union International (TUI) (Німеччина); Green Key (Зелений ключ, Франція); LEED (США); Green Globe (Канада); CASBEE (Японія); Living Building Challenge; Beam (Сянган (Гонконг)); Green Mark Scheme (Сінгапур); Green StarSA (ПАР).

Базисом для практично всіх існуючих нині систем сертифікації став стандарт управління природокористуванням ISO 14001 (EMS), прийнятий Міжнародною асоціацією по стандартизації (ISO) в 1991 г. Для того, щоб відповідати йому, організація зобов'язана підтвердити, що проводить спеціальну політику з охорони навколишнього середовища. Стандарт ISO 14001 – це той мінімум, якого повинно дотримуватися кожне підприємство, щоб звести нанівець шкоду, нанесену довкіллю, і для отримання статусу екоготелю треба підтвердити відповідність цьому стандарту [12].

В індустрії гостинності України розвиток екологічних готелів є перспективним напрямком. Зокрема, в останні роки відбулися серйозні зрушення у сфері екологічної сертифікації закладів готельного господарства України. Для об'єднання зусиль профільних організацій, які працюють в області «зеленого будівництва», створена «Українська Рада із Зеленого Будівництва» (Ukrainian Green Building Council, UaGBC) [3], яка є громадською організацією. Разом із тим в Україні немає реалізованих проектів, які були б сертифіковані за однією з таких систем оцінки, як BREEAM, LEED, DGNB [8].

Найбільш поширеною в Україні є програма «Зелений ключ» (Green Key) – одна з авторитетних міжнародних програм еко-маркування для місць розміщення, рекреації і спорту, бізнес і конференц-центрів, вперше запропонована в 1994 р. в Данії. З 1998 року власник бренду і міжнародний оператор програми – міжнародна громадська організація природоохоронного спрямування (Foundation for Environmental Education, FEE, Франція). На даний момент у програмі беруть участь 53 країни, а 2500 об'єктів отримали нагороду програми «Зелений ключ» [17].

Національним оператором програми в Україні є ГО «Екологічна ініціатива» [11]. У 2011 році Radisson Blu Kyiv став першим готелем в Україні, який отримав нагороду програми «Зелений ключ». Станом на 2017 рік в Україні 9 закладів розміщення, сертифікованих програмою «Зелений ключ» [17].

Нами була проаналізована можливість модернізації і доручення ЗР ФООП «Корал» до екологічної сертифікації за програмою «Зелений ключ». Ми пропонуємо розпочати реконструкцію з бази відпочинку «Мрія».

Для цього є ряд причин. На сьогоднішній день с. Залізний Порт є найбільш респектабельним курортом Херсонської області, який приваблює не тільки сімейні пари з дітьми як більшість курортів Херсонщини (Генічеськ, Скадовськ, Хорли тощо), але й багато молоді, туристів середнього віку. Цьому сприяє ряд як природних, так і соціально-економічних факторів: по-перше, с. Залізний Порт омивається відкритим Чорним морем, а відповідно море біля берега глибше; по-друге, с. Залізний Порт має найбільш розвинуту туристичну інфраструктуру (заклади розміщення, ресторанного господарства, дозвілля) з-поміж усіх курортів області; по-третє, після анексії Кримського півострова Росією збільшився турпотік до морських курортів інших областей України, зокрема до Херсонської, причому молодь приїжджає на відпочинок саме в с. Залізний Порт. А, відповідно, подальше вдосконалення туристичної інфраструктури є доцільним. Особливо актуальним є саме реконструкція дерев'яних будиночків, так як найбільш заможні громадяни України мешкають в містах і стомлені за рік міським спосо-

бом життя, прагнуть до відпочинку біля моря на зразок дачі. Серед закордонних туристів с. Залізний Порт поки що мало відоме, але сучасні котеджі зможуть зацікавити найвибагливіших туристів.

Ми пропонуємо два варіанти. Реконструкція дерев'яних будиночків турбази «Мрія» в дерев'яні котеджі. Базова комплектація таких котеджів «під ключ» коштує 300 \$/м². Відповідно, котедж на 8 двомісних номерів із санвузлами і зонами для приготування їжі в номерах (на зразок апартготелю) площею 208 м² (без меблів) обійдеться 62,4 тис. \$ [16].

Як другий варіант ми пропонуємо побудову комплексу сучасних бунгало, що значно дешевше, ніж дерев'яні котеджі (100 €/м²), але в естетичному і функціональному плані не поступається їм. Ми обрали бунгало «Скіф» [9] – загальна площа одного бунгало 57 м², вартість конструкції з монтажем 100 €/м². Внутрішнє оздоблення інтер'єру – 22 €/м². Будівельні матеріали є екологічно чистими, про що є відповідні сертифікати на сайті будівельної компанії.

Що стосується вимог програми екологічної сертифікації «Зелений ключ», то для ФООП «Корал» буде актуальним дотримання наступних критеріїв:

I. Екологічний менеджмент

Сформульована довгострокова екологічна політика, в якій зазначені щорічні заходи для постійного вдосконалення функціонування ЗР.

Наявність менеджера з охорони довкілля серед персоналу (неповна зайнятість), як правило, це головний інженер або директор.

II. Залучення співробітників

Проведення періодичних нарад з персоналом для того, щоб проінформувати їх про питання стосовно існуючих і нових екологічних ініціатив.

Менеджер з охорони довкілля та інші працівники повинні отримувати навчання з питань НС та збалансованого розвитку.

Працівники служби прибирання повинні знати і правильно здійснювати процедуру щодо зміни постільної білизни і рушників, а саме за запитом.

III. Інформація для гостей

ЗР повинен заохочувати гостей до участі в екологічних ініціативах.

Співробітники рецепції повинні бути в змозі повідомити гостей про графік і маршрут руху громадського транспорту, наявність можливості здійснити велосипедні подорожі (як альтернативу таксі).

Інформація про енергозбереження та збереження води повинна бути доступна для гостей.

Заклад повинен надати своїм гостям можливість оцінки його екологічної та/або соціально-культурної роботи.

IV. Раціональне використання водних ресурсів

Загальне водоспоживання повинне бути зареєстроване принаймні один раз на місяць (наявність лічильників води). Для того, щоб скоротити витрати, перш за все, необхідно мати регулярні записи споживання води.

Встановлення окремих водних лічильників у приміщеннях з високим ступенем споживання води (ми пропонуємо встановити лічильник для кожного нового будиночку і попередити гостей, що до вартості номеру будуть включені вартість наданих послуг (вода, електроенергія), щоб зацікавити гостей економити ресурси, відповідно зробити вартість номеру меншою).

Працівники технічної служби повинні регулярно перевіряти наявність протікання кранів і вчасно їх ремонтувати.

Нещодавно куплені туалети (протягом останніх 12 місяців) не повинні використовувати понад 6 літрів на одне змивання, повинні мати подвійний flush 3/6 літрів.

Пісуари в громадських приміщеннях повинні мати датчики або пристрої для водозбереження («push» кнопка не більш ніж 3 літри).

Потік води в мінімум 75% душових кабінок номерів не повинен перевищувати 9 літрів за хвилину. Часто потік води знижується шляхом змішування з повітрям (аерація води). Потік води з щонайменше 75% кранів гостьових санвузлів у номерах не може перевищувати 8 літрів за хвилину. Потік води з кранів і туалетів в громадських місцях не повинен перевищувати 6 літрів за хвилину.

Встановити професійні посудомийні і пральні машини, оскільки вони є більш раціональними.

Нещодавно куплені посудомийні машини не повинні споживати більше ніж 3,5 літра води за один цикл роботи.

Інструкція з економії води та енергії під час використання посудомийних машин має розміщуватись поблизу машини.

Всі стічні води повинні очищуватись і повторно використовуватись відповідно до національних та місцевих правил.

Дощова вода повинна збиратись і використовуватись для туалетів або інших придатних цілей.

V. Прибирання

Нещодавно придбані хімічні миючі засоби для щоденного використання, для посудомийних і пральних машин повинні мати національно- або міжнародно визнане екомаркування, зокрема, ми пропонуємо торгівлю марку «Amway» (США).

Речовини для дезінфекції повинні використовуватись лише в разі необхідності та у відповідності із законодавством про гігієну.

Нещодавно придбані паперові рушники для догляду за шкірою обличчя і туалетний папір виготовлені не з хлорвибіленого паперу або мають екологічний ярлик (умова обов'язкова для країн ЄС і бажана для інших країн).

Уникнення використання спреїв і сильних ароматів для зменшення впливу на НС і уникнення алергічних реакцій серед відвідувачів.

VI. Відходи

ЗР повинен реєструвати загальну кількість відходів і намагатись скоротити або повторно використовувати відходи.

ЗР повинен мати договір про утилізацію відходів.

Здійснення сортування відходів відповідно до національного законодавства, але мінімум на 3 категорії.

Інструкція про те, як сортувати відходи, повинна бути легко доступна для персоналу в простому і зрозумілому форматі.

Потрібно інформувати гостей про необхідність і алгоритм сортування сміття.

Небезпечні тверді й рідкі хімікати мають зберігатись в окремих контейнерах із забезпеченням запобігання витоку і забруднення НС, зокрема, пестициди, фарби, батарейки, лампи, миючі засоби для басейну й інші дезінфікуючі речовини тощо.

У кожному санвузлі повинно бути відро для сміття, щоб туалетний папір і засоби гігієни не забруднювали стічні води.

Нещодавно куплені насоси і холодильники не повинні використовувати заборонені холодоагенти, зокрема хлорфторвуглець (фреон) і гідрохлорфторвуглець.

Одноразові запаковані порції вершків, вершкового масла, джемів не повинні використовуватись або мають бути упаковані в матеріали, які можуть бути перероблені.

Туалетно-косметичні засоби, такі як шампунь, мило, шапочки для душу тощо в номерах бажано не пакувати в одноразові упаковки, або ці упаковки мають бути з матеріалів, що підлягають повторному використанню або біорозчинними.

Косметичні засоби для гостей повинні мати національне або міжнародне екологічне маркування.

У ФОП «Корал» пропонуємо застосувати досвід відпочинкового комплексу «Ковчег», де діє система утилізації відходів на основі ензимних препаратів від компанії «Біо-ензим» [10], з утворенням води і добрив. А твердопаливний котел може підігрівати воду.

VII. Енергозбереження

Наявність системи контролю кондиціонування повітря (централізоване або індивідуальне керування кондиціонерами, терморегулятори для різних приміщень). Інструкція з енергозбереження для незаселених номерів має бути простою і знаходитись у доступному для персоналу місці.

Труби гарячої води повинні мати теплоізоляцію.

ЗР гарантує, що електричні пристрої, що в ньому використовуються, є максимум енергозберігаючими та повинні переключитися до режиму енергозбереження й автоматично вимикатись.

Щойно придбані електроприлади (протягом останніх 12 місяців) повинні мати екологічний ярлик.

Наявність функції stand-by для телевізора.

Фільтри кухонних витяжних шаф потрібно чистити щонайменше раз на рік.

Встановлення стандартної температури охолодження в номерах (22°C).

Всі вікна повинні мати високий ступінь теплоізоляції.

Кондиціонування автоматично вимикається, коли вікна відкриті (мають бути датчики).

Щонайменше 75% лампочок повинні бути енергозберігаючими, краще LED, так як не містять ртуті [13].

Заклад має автоматичну систему або ключ-карту, яка вимикає світло і електричну побутову техніку, коли гості залишили номер.

Освітлення в холі та коридорі регулюється детекторами руху.

Ми також пропонуємо замінити спосіб електрифікації будиноків і використовувати сонячні батареї.

VIII. Продукти харчування та напої

ЗР повинен намагатись використовувати екологічно чисті продукти (мають бути промарковані) і доводити до відома гостей, які саме з продуктів є органічними.

ЗР повинен намагатись купувати сезонні продукти, менше м'ясних продуктів і не мати товарів зі зникаючих видів риби, морепродуктів або інших видів. Зокрема, використання сезонних продуктів зменшує вплив на НС, створений транспортом.

ЗР має зареєструвати кількість харчових відходів і намагатись їх зменшити або повторно використати.

У ресторані має пропонуватись альтернативне вегетаріанське меню.

IX. Внутрішнє середовище

Паління в номерах і критих закладах харчування заборонено. У ЗР мають бути спеціально обладнані місця для паління. Заклад повинен мати кадрову політику щодо паління в робочий час, зокрема спеціально обладнані місця.

Для поточного ремонту мають використовуватись екологічно чисті будівельні матеріали.

X. Зелені зони

Заборонено використання хімічних пестицидів і добрив, якщо є відповідні органічні або природні еквіваленти, потрібно використовувати добрива, які утворились після утилізації відходів на основі ензимних препаратів від компанії «Біо-ензим».

Нещодавно придбані газонокосарки повинні бути або електричнокерованими, або використовувати неетилований бензин, мати екологічне маркування.

Для поливу потрібно використовувати зібрану дощову або очищені стічні води (яка утворилась після утилізації відходів на основі ензимних препаратів від компанії «Біо-

ензим»), потрібно використовувати систему смарт-поливу для зменшення випаровування води з поверхні.

У разі посадки нових рослин бажано надавати перевагу місцевим видам.

Дотримуватись усіх вимог до корпоративної соціальної відповідальності, зеленої діяльності, роботи адміністрації.

Крім того, в майбутньому бажано приєднатись до інших стандартів програми «Зелений ключ», зокрема для ресторанів [17]. А також пройти сертифікацію за програмою для екологічно чистих пляжів «Блакитний прапор».

Висновки з проведеного дослідження.

Для всіх об'єктів – учасників програми «Зелений ключ» обов'язковим є відповідність 60 міжнародним і національним критеріям, сфокусованим на екологічному менеджменті, підвищенні екологічної свідомості гостей, персоналу та постачальників, на корпоративній екологічній етиці і громадській діяльності, екологічних вимогах до інтер'єру й екстер'єру, облаштуванні і функціонуванні зелених зон, енерго- та водозбереженні, організації прибирання, на закупівлі і виготовленні продуктів харчування і напоїв, раціональному поводженню з відходами. Нами були підібрані вимоги програми «Зелений ключ», яких зможе дотримуватись база відпочинку «Мрія» ФОП «Корал».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення тур продукту: навч. посібник. 2-е вид., перероб. та допов. К.: Альтерпрес, 2008. 288 с.

2. База отдыха Мрия. URL: <http://gport.com.ua/mriya.html>

3. В Україні зареєстровано Раду із зеленого будівництва. URL: <https://economics.unian.ua/energetics/609483-v-ukrajini-zareestrovano-radu-iz-zelenogo-budivnitstva.html>

4. ДСТУ 4527: 2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення». URL: http://info-tour.org/geo_htm/chapter9/9.06_documents_list_accommodation.htm

5. «Зелені технології»: альтернатива існує. URL: <http://www.esz.org.ua/?p=10096>.

6. Левицька І.В., Корж Н.В., Онищук Н.В. Готельна справа: навч. посіб. К.: Київський національний торговельно-економічний університет; Вінниця: Едельвейс і К, 2015. 580 с.

7. Мальська М.П., Пандяк І.Г. Готельний бізнес: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

8. Матіяшук О.В., Ашмаріна Г.Р., Матіяшук А.М., Салавор О.М. Екологічні готелі як інноваційна концепція в індустрії гостинності. URL: <http://www.sworld.com.ua/konfer42/242.pdf>.

9. Мини дом. Купол-дом. Проект «Скиф». Строительство под заказ. URL: <https://sacralis.in.ua/p43433201-mini-dom-kupol.html>

10. Новітні способи утилізації відходів та очистки труб від компанії «Біо-Ензим». URL: <http://news.if.ua/news/4146.html>

11. Общественная организация «Экологическая инициатива». URL: <http://ecological-initiative.org.ua>

12. Особливості екоготелів: їх розвиток і маркування. URL: <http://ecorada.com.ua/index.php/77-novini/582-osoblivosti-ekogoteliv-jikh-rozvitok-ta-markuvannya.html>

13. Переваги та недоліки світлодіодних ламп. URL: <https://www.oporaua.org/articles/7456-perevagy-ta-nedoliky-svitlodiodnyh-lamp>

14. Роглев Х.Й. Основи готельного менеджменту: навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 408 с.

15. Сокол Т.Г. Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах: підручник. К.: Альтерпрес, 2009. 447 с.

16. Строительство деревянных домов из оцилиндрованного бревна и клееного бруса. URL: <http://proekti.com.ua/russian/prices>

17. Green Key Criteria. URL: <http://www.greenkey.global/criteria>